

POSICIONAMENT DEL CERCLE PER AL CONEIXEMENT – BARCELONA – BREAKFAST DAVANT LES ELECCIONS GENERALS DEL 9 DE MARÇ DE 2008

El 31 d'octubre [The World Economic Forum](#) va publicar el seu informe anual [The Global Competitvity Report 2007-2008](#). Com es ben conegut, aquest informe examina la competitivitat dels Estats en funció de diferents indicadors i construeix un **indicador global de competitivitat**.

L'informe no analitza regions mundials, només Estats, i, per tant, no consideren la situació particular de Catalunya, la qual cosa ens obliga a centrar-nos només en l'Estat espanyol.

Esperem que aviat això es resolgui, ja que el 13 de novembre [el Govern de la Generalitat va decidir](#) que la Generalitat elaborarà, mitjançant un contracte de consultoria, un índex global de la competitivitat de Catalunya segons el mateix model. Concretament va acordar:

- L'informe es farà seguint el model del prestigiós World Economic Forum (WEF), que es basa en la comparació de cent vint-i-cinc Estats tenint en compte diferents indicadors
- Aquest projecte és una eina necessària per poder fer el seguiment i avaluació de la competitivitat de Catalunya en el context internacional
- La millora de la competitivitat de l'economia catalana és una prioritat d'aquest Govern

Cenyint-nos al que tenim, les dades mostren que Espanya se situa en el lloc 29, de 131 Estats, sense experimentar variació respecte a l'informe anterior, tot i que l'indicador global ha disminuït lleugerament passant de 4,70 a 4,66.

Els Estats Units ocupa la primera posició del rànquing amb un 5,67, seguit de Suïssa, Dinamarca, Suècia, Alemanya, Finlàndia, Singapur, Japó, Regne Unit, els Països Baixos, Corea, Hong Kong, Canadà, Taiwan, Àustria, Noruega, Israel, França, Austràlia, Bèlgica, Malàisia, Irlanda, Islàndia, Nova Zelanda, Luxemburg, Xile, Estònia, Tailàndia i Espanya.

En el document "[Country Performance](#)" referit a Espanya, es pot veure la posició espanyola en el rànquing de cadascú dels indicadors que conformen l'indicador global:

- Global Competitiveness Index 2007-2008: lloc 29; valor 4.66
 - Global Competitiveness Index 2006-2007 (out of 122): lloc 29; valor 4.70

- Subindex A: Basic requirements: lloc 26; valor 5.32
 - 1st pillar: Institutions: lloc 43; valor 4.46
 - 2nd pillar: Infrastructure: lloc; 19; valor 5.46
 - 3rd pillar: Macroeconomic stability: lloc 32; valor 5.42
 - 4th pillar: Health and primary education: lloc 37; valor 5.95

- Subindex B: Efficiency enhancers: lloc 26; valor 4.68
 - 5th pillar: Higher education and training: lloc 31; valor 4.75
 - 6th pillar: Goods market efficiency: lloc 40; valor 4.59
 - 7th pillar: Labor market efficiency: lloc 95; valor 4.08
 - 8th pillar: Financial market sophistication: lloc 34; valor 4.96
 - 9th pillar: Technological readiness: lloc; valor 28 4.33
 - 10th pillar: Market size: lloc 12; valor 5.36

- Subindex C: Innovation and sophistication factors: lloc 31; valor 4.20
 - 11th pillar: Business sophistication: lloc 27; valor 4.81
 - 12th pillar: Innovation: lloc 39; valor 3.58

En el document “[Problematic Factors](#)” es poden comprovar els punts més febles de l’economia espanyola. Destacant una **regulació laboral restrictiva**, però en el sisè lloc s’assenyala **una força de treball inadequadament formada**.

Es pot veure també en el document “[Balance Sheet](#)” on estan llistats els punts forts i febles de l’economia. Com a punts forts, entre altres, trobem:

- 05.01 Secondary enrollment (hard data); lloc 3
- 05.05 Quality of management schools; lloc 5
- 05.02 Tertiary enrollment (hard data); lloc 16

I com a punts febles hi ha, entre altres, els següents:

- 05.04 Quality of math and science education; lloc 69
- 05.03 Quality of the educational system; lloc 52
- 05.08 Extent of staff training; lloc 50
- 05.06 Internet access in schools; lloc 41
- 05.07 Local availability of specialized research and training services; lloc 40
- 09.02 Firm-level technology absorption; lloc 61
- 09.01 Availability of latest technologies; lloc 38
- 09.04 FDI and technology transfer; lloc 33
- 09.06 Internet users (hard data); lloc 32
- 09.03 Laws relating to ICT; lloc 31

- 09.07 Personal computers (hard data); lloc 31
- 12.05 Government procurement of advanced technology products; lloc 56
- 12.02 Quality of scientific research institutions; lloc 49
- 12.03 Company spending on R&D; lloc 48
- 12.04 University-industry research collaboration; lloc 45
- 12.06 Availability of scientists and engineers; lloc 45
- 12.01 Capacity for innovation; lloc 35
- 12.07 Utility patents (hard data); lloc 29

Les dades són clares. Es pot veure que en els aspectes lligats més a l'Economia del Coneixement: universitats, recerca, TIC i innovació, la situació espanyola no és bona.

Probablement Catalunya en algun punt estaria una mica millor situada, com és el cas del 12.02, *la qualitat de les institucions de recerca*, però segurament no gaire millor. En els altres indicadors estaria immersa en la penosa situació en la que es troba el conjunt de l'Estat. També **veiem que l'accés a l'educació és un aspecte ben resolt, però, malauradament, els resultats d'aquesta educació (indicadors 5.01 i 5.02) són molt dolents.**

Totes aquestes dades han de ser motiu de reflexió per als governs català i espanyol en la cerca de pactes per la competitivitat, i per la recerca i la innovació. És en els punts febles on han d'incidir els pressupostos públics, sense perjudicar aquells aspectes en els que es treu bona nota. Amb tot volem incidir en que els pactes s'han de basar principalment en els objectius, menys en les estratègies i deixar en mans del Govern la tàctica més convenient en cada cas. Discutir les tàctiques només conduirà a la frustració. Si ens centrem en la discussió que en aquest moment està sobre la taula, el **Pacte Nacional per la Recerca i la Innovació**, el que cal és decidir on volem ser d'aquí uns anys, és a dir quin percentatge del PIB volem que Catalunya destini a la recerca i la innovació. I un cop acordat, preveure qui ho haurà d'aportar, sector públic o sector privat. Aquest és el primer punt i sense aquest acord previ res no farem. No sembla que de moment les coses vagin per aquest camí.

Per altra banda en els mateixos dies es va publicar l'[European competitiveness report 2007](#).

D'acord amb les dades que aporta aquest document, la situació no és gens bona. **La productivitat espanyola està a la cua dels països, tret de Portugal i Grècia, de la UE15 respecte al PIB per hora treballada.** Tanmateix, si es mira **l'evolució de la productivitat el darrer any, es veu que Grècia creix molt més que Espanya, que només té darrera Itàlia i Portugal.** Possiblement Espanya avanci a Itàlia el proper any, país que encara va pitjor, però creiem que això no és cap consol. Si això se li afegeix **l'alarmant creixement de la inflació**, no es pot ser gaire optimista.

Si la productivitat baixa, la competitivitat també ho farà, especialment si la inflació creix.

Si ens fixem en **l'ús de les TIC**, veiem que cal augmentar la “intensitat digital” del nostre país:

- Gairebé la meitat de la població no es connecta a Internet. La proporció és encara menor entre els majors de 45 anys.
- La meitat de les empreses no tenen una pàgina Web, i només una petita proporció la fa servir per a transaccions.
- Els programes de Govern parlen de “promoure l'ús de les TIC en tots els àmbits de la vida del país”, però aquesta promoció no es percep amb la suficient amplitud.

No ens falten diagnòstics ni indicadors, el que cal és fer-los servir, enunciar correctament els problemes i planificar bé les solucions. **Des del Cercle no veiem que això es faci.**

Davant de la situació esmentada, tenim la necessitat revisar, actualitzar i potser reformar el model econòmic de Catalunya (i Espanya).

L'evolució de l'economia mundial durant els últims mesos, amb la caiguda de l'activitat en la construcció, segurament fa més urgent aquesta necessitat.

Catalunya té una tradició com a país industrial, però sembla cada cop més evident que la globalització, la deslocalització d'activitats i el creixement de la producció a Àsia obliguen a redefinir les bases d'aquesta activitat industrial. No hi ha dubte que les empreses que basen la seva producció en la mà d'obra poc qualificada i intensiva hauran de tancar i el que cal és ajudar-les a reconvertir-se o a ben morir.

Per altra banda, Espanya té una base econòmica basada en el turisme i la construcció. Davant d'això cal plantejar-se com hauria de ser en el futur del nostre país. Aconseguir que Catalunya i Espanya s'incorporin al grup de països capdavanters exigiria un canvi de ritme acusat en l'impuls a la Societat del Coneixement i també en les polítiques apropiades. Algunes qüestions a respondre són:

- Quin dels països líders en el desenvolupament de la societat del coneixement hauria de prendre Catalunya com a referència?
- Hem de ser més gent? Hem passat de 6 milions a 7,5 en molt poc temps
- Quins són (o haurien de ser) les bases del futur econòmic de Catalunya? Indústria o serveis? Hem de seguir apostant pel turisme? Per la logística? Per algun tipus concret d'indústria? Quines activitats clau intensives en coneixement, en tecnologies avançades, contempla impulsar? En quines activitats contempla que Catalunya sigui un referent exportador? En quines un pol d'atracció de talent?
- Quins són les vostres propostes clau per augmentar una adopció intel·ligent de les TIC en la societat?

- Consideraríeu la proposta, per donar més rellevància a la qüestió de les TIC i la societat de la informació, de crear un Ministeri específic, amb un mandat transversal, per a aquesta qüestió?
- Creieu que Catalunya ha perdut la iniciativa en matèria de societat del coneixement? Si és així, a què creu que es deu?
- Quina opinió teniu sobre la política que en matèria de telecomunicacions i societat de la informació i del coneixement, s'està duent a terme a Catalunya i des del govern espanyol?
- Quines són les principals mesures que creieu que cal prendre per dinamitzar i impulsar la societat del coneixement en un futur immediat?
- Quina és la vostra postura davant el cànon digital? Davant els preus de les ADSL? Davant les lleis de patents de programari?
- Al rebufl de les eleccions a Amèrica del Nord, es parla d'unes eleccions que estaran marcades per un gran protagonisme d'Internet. Quina opinió us mereixen la "lluita" que alguns candidats ja mantenen a la xarxa, a través de xarxes socials com [Facebook](#) o les iniciatives com [10preguntas.com](#) i d'altres semblants? Creieu que Internet suposarà una arena política nova, amb regles i llenguatges nous, i amb un major grau de participació i interacció o que, pel contrari, no suposarà un canvi significatiu en les formes de fer política?

A final de març es va publicar per Eurostat l'[enquesta de Ciència i Tecnologia sobre les indústries d'alta tecnologia](#) que comprèn les farmacèutiques productes mèdics i computadores. A l'any 2003, a Finlàndia i Irlanda aquestes empreses aportaren el 25,3% i el 22,6% del valor afegit de tota la indústria del país. A Espanya únicament el 5,8%. Espanya només està davant de Xipre, Romania i Eslovàquia. A Portugal va ser del 6,1%.

A l'agost Eurostat va publicar dues enquestes. La primera es refereix a la [Biotecnologia a Europa](#). La situació espanyola és deplorable. **En patents a la cua d'Europa** amb 1,6 patents per milió d'habitants, mentre Dinamarca en té 31,4. Si es mira la despesa en R+D per valor afegit la cosa no millora. Només Itàlia i Polònia estan darrera, mentre Islàndia és líder seguida de Dinamarca. La resta d'indicadors no apunten gaire millor. Són dades 2003, però no sembla que el problema hagi millorat substancialment.

La segona estava dedicada a l'[ocupació de les regions europees en alta tecnologia](#) i correspon al 2006. **Quan mirem l'ocupació regional en percentatge del total de la UE** aquest sector, en primer lloc trobem a l'Île de France (4,32%), en tercer lloc a la Comunitat de Madrid (2,08%) i en el **lloc 11è a Catalunya** (1,30%). Aquestes dades tenen a veure amb el volum i, lògicament, depenen de la població total, Madrid i Catalunya es poden comparar. Quan es mira en termes relatius (tant per cent d'ocupació sobre ocupats totals) cap regió de l'Estat apareix entre les vint primeres d'Europa. Tampoc cap de les que es denominen els Quatre Motors d'Europa (Catalunya n'és una). Quan es mira el mapa regional europeu, **només Madrid apareix entre les que ocupen més del 6% de la població**. Entre el 4% i el 6% cap i Catalunya, en el piló de les regions espanyoles, entre el 2% i el 4%. Aquesta última estadística mostra el desastre de

l'evolució de Catalunya en sectors pioners de la Societat del Coneixement. El problema ja no és de comparació amb Madrid, el gran problema és veure la foto de les regions europees. **Catalunya està clarament per sota de les regions mitjanes que serien aquelles regions que ocupen entre el 4% i el 6% de la població.**

La posició de Catalunya en termes absoluts és dolenta, però encara és més dolorós per a nosaltres veure com Catalunya no se situa entre les regions europees més competitives, mentre que la Comunitat de Madrid es distancia cada vegada més de nosaltres. Madrid va cap endavant en els rànquings europeus i Catalunya cap a endarrere. Malgrat la seva importància, no posarem èmfasi ara en el tema de les infraestructures. Sabem que altres col·lectius de la societat civil, dels que també en formen part membres de Cercle, se n'estan preocupant, ens hi sumem, però si volem dir, sense victimisme, que estem en un Estat conceptualment radial, en el que els nostres diners serveixen per bastir una estructura en la que el centre sempre se'n beneficia, i nosaltres, la perifèria, veiem com no podem decidir i gestionar les infraestructures imprescindibles per esdevenir plenament competitiu. Terribles batalles anuals a l'hora d'aprovar els Pressupostos Generals de l'Estat per aconseguir les coses bàsiques, tothom vol apuntar-se medalles, però a l'hora de la veritat no existeix el més mínim control efectiu dels partits polítics sobre els comptes liquidats. Inversions que no s'executen.

Fa poc el Cercle va celebrar la Jornada - Debat '07: La Recerca, la Innovació i la Col·laboració Universitat - Empresa. Entre les principals conclusions destaca que Catalunya té una gran capacitat per fer el diagnòstic sobre els principals dèficits que impedeixen que ens integrem en l'Economia del Coneixement, però alhora també hi ha una nul·la capacitat per fer les accions necessàries per resoldre el problemes detectats. També es va assenyalar que l'administració hauria de ser capaç de facilitar les coses per tal que empreses i investigadors poguessin desenvolupar els projectes; així per exemple el cost per crear una empresa, en temps i diners, és dels més alts d'Europa. I en àmbit espanyol, Catalunya destaca per la seva capacitat de crear problemes, excés de burocràcia, fiscalitat més elevada, dificultat d'obtenir terreny, manca d'acord entre administracions, etc., en suma grans dificultats per fer que el talent i capital que som capaços d'atreure trobi les condicions adients per instal·lar-se a Catalunya. Una altra conclusió destacada va ser que l'administració hauria de potenciar la demanda de productes d'alt valor afegit generat per empreses i investigadors. No té cap sentit que l'administració subvencioni la creació d'empreses i no actuï com a client d'aquestes empreses. Potenciar la demanda local, sempre que preu i qualitat siguin adients, és la millor manera de fomentar que les empreses reeixin i alhora generin demanda a les universitats.

El camí emprés pel Govern espanyol en els darrers tres anys en l'àmbit de la recerca i el desenvolupament apunta en la direcció correcta, tanmateix, atès l'endarreriment en el que es troba l'Estat en relació als països més desenvolupats, la velocitat no és l'adequada. Per altra banda, a més d'apostar per potenciar els sectors estratègics, cal continuar promovent la recerca no dirigida, donar finançament estable per als grups consolidats, fomentar la formació de grups de més dimensió, augmentar el nombre de

beques, d'investigadors i de tècnics, i crear una carrera científica estable i amb incentius de millora.

Les dades de l'últim [informe d'Eursostat sobre R+D](#) indiquen que els recursos destinats per part de les empreses a la recerca i el desenvolupament està molt allunyat dels que destinen els països europeus més desenvolupats. El Govern espanyol ha donat un pas endarrere, amb la reforma de la Llei de l'IRPF i l'IS i al febre va aprovar un Reial Decret que implanta les bonificacions del 40% en les cotitzacions de la Seguretat Social al personal de les empreses que es dediqui íntegrament a l'R+D+i. Les empreses podran escollir entre aquesta deducció o les desgravacions que s'apliquen a l'Impost de Societats. **Al nostre parer, en aquests últims anys la política del govern espanyol ha anat exactament en contra del que calia fer per incentivar l'R+D+i empresarials.** Sabem que fins el 2011 les desgravacions continuaran, però reduint-se. Al nostre entendre no només s'ha de recuperar la situació anterior a la citada reforma sinó que s'han d'introduir nous incentius fiscals per a les empreses que realitzin R+D+i.

En el cas de la universitat hi ha diferents estudis i rànquing. Recentment es va publicar un document del *Círculo de Empresarios* que recull la major part de les reformes que caldria abordar. Així, és imprescindible eliminar barreres que resten mobilitat, l'autonomia i responsabilitat dels centres, una major associació amb el món de l'empresa, així com una millor capacitat d'oferir competències i coneixements adequats per al mercat laboral, incentivant la competència interna i externa, d'acord amb les propostes de la Comissió Europea i seguint el model nord-americà.

No es tracta d'inserir la Universitat en el marc de l'Estat del Benestar, sinó d'integrar-la de manera més decidida en el teixit econòmic i productiu, fomentant l'excel·lència a través de la competència. Amb això s'assolirien dos objectius: major eficiència i major equitat. Per a això, cal un millor finançament i eficàcia de la despesa.

Actualment l'assignació de recursos, el capital humà i l'equitat i igualtat d'oportunitats no s'han assolit. Una excessiva homogeneïtat en nom de l'equitat impedeix el desenvolupament d'un sistema orientat a l'excel·lència i, per tant, a l'eficiència. Però el sistema també acaba per ser poc equitatiu, ja que es finança públicament una educació a la qual tenen menys probabilitats d'arribar qui procedeixen d'estrats socioeconòmics desfavorits.

Per donar els primers passos a eliminar la falta de mobilitat i especialització seria necessari emprendre reformes per incrementar l'autonomia de les universitats, la transparència en el seu funcionament i resultats, la competència i la generació dels incentius financers adequats. Algunes de les xacres assenyalades a la Universitat són la falta de distinció entre acadèmics i gestors i la falta de controls de qualitat.

Per la seva banda, **les Universitats haurien de modificar la seva organització interna per dur a la pràctica els principis de transparència, responsabilitat, autonomia i competència.** Caldria introduir formes més professionalitzades de govern i gestió

institucional, juntament amb mecanismes més competitius de selecció, promoció i remuneració del professorat.

Quant al finançament de la universitat espanyola, els empresaris aposten per incrementar els recursos que reben els centres, sobretot dels procedents del sector privat, i engegar mecanismes de control sobre les despeses. Els incentius financers adequats, combinats amb **una ambiciosa política de beques** que promogui l'accés dels millors estudiants als centres que triïn, permetria la millora simultàniament del sistema en termes d'eficiència i equitat.

Recentment s'ha modificat la LOU i res no s'ha fet per acostar la universitat espanyola als models imperants a Europa. Seguim amb rectors escollits per la comunitat universitària que només es representa a si mateixa, rectors que no poden escollir al seu equip, amb uns consells socials inoperants. Unes universitats que no rendeixen comptes a la societat dels diners que aquesta posa en les seves mans. La universitat necessita més diners, però sense canvis profunds en l'estructura de govern aquests recursos no serviran de res.

La qualitat de la recerca de les universitats és bona. En els rànquings internacionals destaca especialment la de Barcelona que està situada la primera de l'Estat. En un recent rànquing alemany dedicat a analitzar la situació de les ciències experimentals i matemàtiques es troba situada entre les 60 universitats excel·lents en recerca d'entre més de 4.500. Les raons que motiven la dificultat d'avançar més es troben en el finançament i en la rigidesa del model de contractació. **Com es pot fer atractiva per als millors investigadors una universitat que no pot pactar salaris i condicions laborals?** Tampoc pot seleccionar els estudiants. Això és diferent a les millors universitats del món. Això ho afirma un recent document del Grup Bruegel elaborat per prestigiosos especialistes entre ells el Prof. Mas-Colell.

Quan observem **l'evolució de l'educació primària i secundària**, ens hem de remetre als darrers informes dels quals hem tingut coneixement. Veiem que des del departament d'Educació de la Generalitat s'estan estudiant mesures per canviar la tendència a la baixa dels resultats de l'educació obligatòria a casa nostra; mesures que, això no obstant, només insinuar-se, ja han topat amb la resistència dels sindicats del sector que no semblen gaire disposats a que s'introdueixin canvis en el sistema.

Si volem col·locar les bases per a donar un tomb als resultats que es desprenien del darrer informe espanyol del programa PISA per a l'avaluació internacional de l'alumnat de l'OCDE, només hi ha una solució possible: que s'assoleixi un pacte polític d'ampli abast i recorregut que permeti implementar mesures a curt i a mig termini amb l'objectiu de millorar l'estat de l'educació obligatòria. El punt de partida hauria de ser, tal com pretén el departament d'Educació, l'aplicació a Catalunya de models contrastats d'èxit aplicats en d'altres països. Models que incideixen sobre l'autonomia escolar, el reforçament de la figura dels directors de centre, i l'avaluació dels docents i la docència que s'imparteix a cada centre. Contra la posada en marxa d'aquestes mesures, els

sindicats del sector i els experts, que mai no han trepitjat les aules, ja s'han començat a pronunciar sense ni tan sols conèixer el seu abast. Així, per si de cas, ja han convocat una vaga per mitjans de febrer. Sorpren molt aquesta actitud agressiva dels sindicats i d'alguns experts, sobretot perquè desconexem quins són els vertaders interessos que amb la seva actitud numantina defensen. I és que precisament haurien de ser els sindicats i els experts els primers que haurien d'estar interessats en la introducció de canvis en el sistema de l'educació obligatòria que, a més de millorar-ne la qualitat, recuperessin també la il·lusió del professorat per la seva feina. Cal dir-ho ben clarament: **l'actitud dels sindicats no fa més que contribuir al debilitament de l'actual model que s'ha mostrat altament ineficient.**

No ens podem permetre que Catalunya continuï baixant posicions en els rànquings de referència com ho està fent en molts àmbits i, especialment, en els que ordenen la qualitat de l'ensenyament obligatori a Catalunya i a Espanya i a la resta de països de l'OCDE. D'entre moltes raons possibles, per les conseqüències que se'n deriven en quant al grau de coneixements dels quals disposen els nostres estudiants a l'hora d'accedir a nivells superiors de formació. Sense una base educativa de qualitat no és possible bastir un país modern, preparat per fer front als canvis que s'estan produint. Davant aquest estat de coses s'ha d'imposar aquell seny tan esmentat i, en ocasions, tan oblidat, per donar un tomb als resultats que l'alumnat obté a Catalunya en la seva etapa de l'educació obligatòria. I també en el procés que condueix a la presa de decisions per aconseguir-ho, és indispensable que el govern de la Generalitat de Catalunya no es trobi sol i compti amb el suport de la major part de la ciutadania, dels partits i de les organitzacions socials que la representen.

Creiem que és impossible resoldre realment els problemes de l'educació primària i secundària, de la universitat i de la recerca mentre depenguin d'una funció pública absolutament mancada d'eficàcia. **Manca el valor polític al conjunt dels partits per abordar la reforma de la Funció Pública**, ni tan sols ho esmenten. Estem en una situació en la que no existeix cap mena de diferència en el tracte i remuneració que rep una persona amb iniciativa, que compleix amb les seves obligacions laborals, que una altra que no faci la seva feina i que practiqui l'absentisme. Estem en un sistema en el que un delinqüent no pot ser separat de la seva feina o acomiadat. És fàcil saber el nombre de funcionaris o assimilats que té l'Estat i el nombre d'acomiadaments i sancions anuals. Res no tenim contra la Funció Pública, però això no pot seguir en la mateixa situació.

Sabem que aquest escrit conté múltiples qüestions i no demanem una resposta concreta a cadascuna d'elles. Si voldríem una visió global amb alguna concreció, però el que considerem imprescindible és que el vostre programa electoral, el contracte amb els ciutadans incloguin els corresponents compromisos en tots i cadascuns dels temes. Volem integrar-nos plenament en la Societat del Coneixement, però sense resoldre les qüestions plantejades això no serà possible.